

Manuel des pratiques
innovantes

Handboek innovatieve
praktijken

Bruxelles - Brussel

15.12.16

Stéphanie Natalis

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Le logement Wonen

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les constats - Vastellingen

Au niveau des systèmes et des organisations :

- Manque de vision globale et de communication entre les autorités compétentes en matière de santé mentale et de logement
- Les politiques en matière de logement et de santé restent segmentées et peu coordonnées ; la différence entre les normes administratives et le financement des différents secteurs contribue à rendre plus complexes encore les actions sur le terrain.

Op het niveau van gezondheidssystemen en organisaties:

- Er ontbreekt een globale, gedeelde visie en communicatie tussen de overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor GGz en voor huisvesting.
- De politiek op het vlak van gezondheid en huisvesting is gefragmenteerd en weinig gecoördineerd; de verschillen op het vlak van administratieve normering en van financiering tussen de verschillende sectoren maakt het werk op het terrein nog ingewikkelder.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les constats - Vastellingen

Au niveau du travail en partenariat et en réseau :

- Il faut constater que, malgré les efforts fournis, il subsiste un manque de communication et une méconnaissance entre les secteurs.
- On constate un déficit en termes de partenariat et très certainement la nécessité d'apprendre à mieux se connaître pour mieux travailler ensemble.

Op het niveau van samenwerking en netwerking:

- Niettegenstaande goede bedoelingen en inspanningen blijft er een gebrek aan wederzijdse kennis en aan communicatie tussen de sectoren bestaan.
- Er is een gebrek aan samenwerking en een absolute noodzaak om mekaar beter te leren kennen om beter te kunnen samenwerken.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les constats - Vastellingen

Au niveau des conditions de vie :

- Les conditions de logement ont un impact sur l'état mental des citoyens
- Des logements insalubres et inadaptés ont très certainement une influence négative sur la santé et renforce les inégalités sociales et les problèmes psychologiques, souvent les personnes n'ont pas le choix de leur environnement de vie lequel peut s'avérer inadapté voire anxiogène.

Op het niveau van de levensvoorwaarden:

- De kwaliteit van huisvesting heeft een weerslag op de psychische toestand van burgers.
- Ongezonde en onaangepaste woningen hebben zonder enige twijfel een negatieve weerslag op de gezondheid en versterken sociale ongelijkheid en psychologische problemen. Vaak hebben personen weinig keuze qua levensomstandigheden, die onaangepast en angstwekkend zijn.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les constats - Vastellingen

Au niveau de l'accès au logement :

- On peut constater sur certains territoires une insuffisance de logements accessibles aux personnes à bas revenus
- L'inaccessibilité au logement contraint certaines personnes à rester en institution alors qu'un projet de vie individuel serait opportun. La recherche d'un logement privé reste une tâche compliquée. Cette situation peut être due d'une part à la précarité des revenus mais aussi à la complexité des démarches à entreprendre pour l'accès à un logement autonome. A cela s'ajoute la méfiance de certains propriétaires.

Op het niveau van de toegankelijkheid van huisvesting:

- Op vele plaatsen is er een tekort aan betaalbare woningen voor personen met een laag inkomen.
- De onbereikbaarheid van woongelegenheden zorgt ervoor dat mensen in instellingen blijven, terwijl een individueel hersteltraject meer aangepast is. De zoektocht naar een privéwoning blijft complex. Dit is deels te wijten aan lage inkomens, maar ook aan de complexiteit van de stappen die nodig zijn om een autonome verblijfplaats te vinden. Daar bovenop komt nog het wantrouwen van de huiseigenaars.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les constats - Vastellingen

Au niveau du maintien dans le logement :

- Trop souvent les personnes qui accèdent à un logement éprouvent des difficultés à la maintenir dans de bonnes conditions.
- Il y a un manque de continuité dans le suivi et l'accompagnement des personnes de manière longitudinale. La notion de référent peut-être une idée retenue pour éviter les ruptures.

Op het niveau van het behoud van huisvesting:

- Te vaak ondervinden personen die een woning hebben gevonden moeilijkheden om deze in goede staat te houden.
- In de begeleiding en opvolging van mensen met psychische kwetsbaarheden ontbreekt het vaak aan continuïteit. De functie van referentiepersoon/zorgcoördinator/casemanager kan hier breuken in het zorgproces helpen voorkomen.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les constats - Vastellingen

Au niveau du manque de collaboration entre logements et acteurs de la santé mentale :

- Il subsiste un manque de communication entre les professionnels de la santé mentale et les acteurs du logement.
- Malgré les progrès faits en la matière il faut constater que la communication après un passage en institution reste trop souvent inexistante. La continuité de l'aide et de l'accompagnement est souvent limitée avec les membres du réseau ambulatoire et l'entourage des usagers. Il reste un déficit en termes d'approches intersectorielles et multidisciplinaires.

Op het niveau van (het gebrek aan) samenwerking tussen huisvesting en de GGz-actoren:

- Er blijft een gebrek aan samenwerking tussen werkers bij huisvesting en GGz-professionals.
- Ondanks de vooruitgang die ontegensprekelijk gemaakt is, is de communicatie na een opname vaak onbestaand. De zorgcontinuïteit met het ambulante netwerk en de omgeving van de gebruikers is vaak zeer beperkt. Intersectoriële en multidisciplinaire samenwerking is vaak onvoldoende.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les pratiques innovantes

Innovatieve praktijken

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Projet logements sociaux- Bruxelles

Description de l'initiative

- Il s'agit d'un partenariat entre la Cellule d'appui du SMES-B et le Service d'Accompagnement Social des Locataires Sociaux qui met des travailleurs sociaux à disposition des sociétés de logements sociaux bruxellois.
- Ce projet vise à favoriser l'accès aux soins et à l'aide de locataires souffrant de troubles psychiques dont les conséquences pourraient mener à une expulsion du logement.
- Le caractère innovant et transposable porte sur le mode de partenariat (détachement de personnel) et l'aspect préventif (maintien en logement).
- Het Project 'Sociale woningen' wordt geleid door de Ondersteuningscel van SMES-B in partnership met SASLS (Service d'Accompagnement Social des Locataires Sociaux), die sociaal werkers ter beschikking stelt van de Brusselse Openbare Vastgoedmaatschappijen (OVM). Dit project beoogt de toegang tot zorg en hulp te vergemakkelijken voor huurders met psychische problemen die het risico lopen dat ze uit hun woning worden gezet.
- Het vernieuwend en transponeerbaar karakter zit in de aard van het partnership (detachering van personeel) en het preventieve aspect (behoud van huisvesting). Het initiatief zou ook ontwikkeld kunnen worden naar huurders van privéwoningen die in een kwetsbare situatie verkeren en met gelijkaardige psychische problemen kampen.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Outreaching des adultes - Bruxelles

Description de l'initiative

- Le Projet « Outreaching des adultes » est mené en partenariat par la Cellule d'appui du SMES-B et l'asbl Source (maison d'accueil pour personnes sans-abri et restaurant social). Il vise à soutenir les travailleurs de la Source en impasse dans leur mission d'accompagnement et, ce faisant, à favoriser l'accès à l'aide et aux soins pour des personnes cumulant exclusion sociale et troubles psychiques et souvent en rupture avec les institutions de première ligne.
- Son caractère innovant consiste à aller vers les personnes là où elles vivent et vers les professionnels sur leurs lieux de travail. La centralité donnée à la construction du lien social et à la mobilité rend ce projet transposable à toute institution travaillant avec le public cible.
- Het Project « Outreaching van volwassenen » wordt samen geleid door de Ondersteuningscel van SMES-B en v.z.w. 'Source' (opvangtehuis voor daklozen en sociaal restaurant). Het wil de werknemers van Source ondersteunen die zich in een impasse bevinden in hun begeleidingsopdracht en aldus de toegang bevorderen tot hulp en zorg voor personen die zowel kampen met sociale uitsluiting als met psychische problemen, en die vaak het contact hebben verloren met de eerste lijn voorzieningen.
- Het vernieuwend karakter bestaat erin dat men de personen opzoekt waar ze wonen en naar de beroepsbeoefenaars gaat op de plaatsen waar ze werken. Het feit dat het opbouwen van de sociale band en mobiliteit centraal staan maakt dat dit project kan worden toegepast in alle voorzieningen die werken met dit doelpubliek.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Housing first

- Le modèle américain Housing First (un chez soi d'abord), renverse la logique et règle d'abord la question du logement qu'il considère comme le point de départ d'un processus de réinsertion.
- Housing First propose un accès immédiat au logement (en tant que droit fondamental), depuis la rue, sans autres conditions que celles auxquelles est soumis un locataire classique (il n'y a donc pas, par exemple, d'obligation de gérer/soigner une quelconque maladie ou assuétude).
- L'objectif est le maintien dans le logement et le bien-être de la personne (on parle de la notion de rétablissement, bien connue en santé mentale). Pour y parvenir, le modèle prévoit un accompagnement adapté, intensif et pluridisciplinaire.
- Si les pratiques Housing First concernent prioritairement les personnes sans-abri parmi les plus fragiles (long parcours de vie en rue, problématiques de santé, santé mentale et/ou assuétudes), elles questionnent évidemment les politiques classiques de lutte contre le sans-abrisme qui ressemblent à un impossible parcours du combattant pour nombre de personnes très fragiles.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Housing first

- Het Amerikaanse model 'Housing First', draait de klassieke logica in de rehabilitatie om en regelt eerst en vooral de kwestie van een woonst te vinden, als vertrekpunt voor reïntegratie.
- Housing First biedt een onmiddellijke toegang tot wonen (als fundamenteel recht) vanop de straat, zonder andere voorwaarden dan die waaraan een klassieke huurder moet voldoen (er is dus bij voorbeeld geen verplichting om een ziekte of verslaving onder controle te krijgen/te laten verzorgen).
- Het opzet is dat de persoon in zijn woonst blijft, en dat zijn welzijn wordt bevorderd (men verwijst naar het begrip 'herstel', dat goed gekend is in de geestelijke gezondheidszorg). Om daartoe te komen biedt het model een aangepaste, intensieve en pluridisciplinaire begeleiding.
- De Housing First praktijken richten zich prioritair tot de meest kwetsbare daklozen (lange straathistoriek, gezondheidsproblemen, geestelijke gezondheids problemen en/of verslavingen) en stellen uiteraard de klassieke benadering in de strijd tegen dakloosheid in vraag, die voor vele zeer kwetsbare mensen een onhaalbaar parcours lijkt.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Gespecialiseerde woonvormen – Reling/Noolim

- Alternative dans le cadre de la fonction 5 (habitats spécifiques), sous la forme d'une offre flexible et différenciée. Ces formules d'habitations spécialisées ont vu le jour à la demande, en fonction de besoins expérimentés et définis.
- Ces formules de logement spécifiques ont été intégrées dans des circuits de soins, le plus souvent à l'attention d'un (sous-)groupe cible bien précis.
- L'utilisateur vulnérable du point de vue psychiatrique se voit ainsi offrir une offre plus large de possibilités, en plus du réseau régulier des IHP et MSP. Il est possible d'opter de manière plus ciblée pour un logement qui correspond aux capacités et aux besoins ressentis.
- Tous les projets pilotes offrent un service ou des soins sur mesure, basés sur la vision du rétablissement et organisés selon les principes de la Pratique de la Réhabilitation Individuelle Orientée.
- L'utilisateur détermine ses objectifs, en concertation avec ses proches et les prestataires de soins, et les transpose en petites étapes réalisables.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Gespecialiseerde woonvormen – Reling/Noolim

- De proefprojecten hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze een alternatief aanreiken binnen functie 5 (gespecialiseerd wonen) in de vorm van een flexibel en gedifferentieerd woonaanbod. Deze flexibele woonvormen ontstonden vraaggestuurd, aan de hand van ervaren en beschreven noden.
- Ze werden ingebed in zorgcircuits, meestal voor een specifiek omschreven (sub)doelgroep. De cliënt met een psychiatrische kwetsbaarheid heeft hierdoor een breder palet aan woonmogelijkheden beschikbaar naast het regulier beschut wonen en het psychiatrisch verzorgingstehuis (PVT).
- Er kan gerichter gekozen worden voor een woonvorm die aansluit bij de mogelijkheden en ervaren noden.
- In alle proefprojecten wordt dienstverlening of zorg op maat aangeboden, vertrekkende vanuit de herstelvisie en georganiseerd volgens de principes van het Individueel Rehabilitatiegericht Handelen. De cliënt bepaalt, samen met zijn omgeving en zijn hulpverleners, de doelen en vertaalt deze in kleine haalbare stappen.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Wonen buiten sociaal stelsel en versnelde doorstroom - Anvers

- Dans un contexte de socialisation des soins, il est très important que la société de logement social (SLS) facilite et accélère la mise à disposition d'hébergements financièrement accessibles pour les personnes présentant des problématiques psychiatriques (et ce, y compris les problèmes d'assuétudes).
- L'outreaching faisant également partie des soins en santé mentale, cette collaboration est rendue possible par le fait que la SLS peut exiger un accompagnement psychiatrique à domicile pour permettre le passage vers un mode de logement autonome.
- Pour le secteur des soins en santé mentale résidentiels, l'avantage réside dans le fait que les usagers peuvent quitter la structure résidentielle plus rapidement et de façon plus conforme sur le plan éthique, moyennant la mise en place d'un soutien d'outreaching.
- Het faciliteren en versnellen van betaalbare woonmogelijkheden binnen de sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) voor mensen met een psychiatrische problematiek (incl. verslavingsproblematiek) is binnen de context van vermaatschappelijking van zorg zeer belangrijk.
- Doordat de GGZ ook outreachende zorgvormen heeft, wordt deze samenwerking mogelijk want de SHM kunnen psychiatrische thuisbegeleiding eisen om overgang naar zelfstandig wonen haalbaar en mogelijk te maken.
- Voor de residentiële GGZ zit de winst er in dat mensen sneller op een ethisch verantwoorde wijze kunnen worden ontslaan uit de residentiële voorziening, mits opstart van outreachende hulpverlening.

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Deux nouvelles pratiques - Twee nieuwe praktijken

- Le référent logement – Hainaut
- Guide méthodologique d'accès et de maintien du logement – Hainaut occidental

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Work in progress

- Le manuel se veut être évolutif
 - Ajout de nouvelles pratiques (issues de tous les réseaux)
 - Mise à jour des modules
 - Actualisation des données, des résultats, ...
 - Organisation de rencontres formatives autour des pratiques

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Work in progress

- Het handboek is een werk in evolutie
 - Toevoegen van nieuwe praktijken (uit alle netwerken)
 - Updaten van de modules
 - Actualisatie van gegevens en resultaten ...
 - Organisatie van thematische ontmoetingen voor uitwisseling rond praktijken

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Les nouvelles thématiques

- Les formations pour accompagner le changement
- Les outils de communication (brochure, newsletter, application smartphones, ...)
- Le plan de service individualisé, plan de programme individualisé, la notion de référent
- Le dossier électronique de l'utilisateur, les techniques et moyens de communication
- L'intensification des soins résidentiels en cas de crise
- Le rôle des soins primaires et des médecins généralistes

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

Nieuwe thema's

- Opleiding(en) om de hervorming en zorgvernieuwing te begeleiden
- Externe communicatiemiddelen over de hervorming (brochures, newsletters, apps, ...)
- Het geïndividualiseerd begeleidings- of behandelplan en zorgcoördinatie (referentiepersoon)
- Het elektronisch dossier van de gebruiker en patiëntgerelateerde communicatiemiddelen
- Intensifiëring van residentiële zorg bij crisis
- Rol van huisartsen en de eerste lijn

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken

**MERCI POUR VOTRE
ATTENTION**

Manuel des pratiques innovantes

Handboek innovatieve praktijken